

2012:25

Örumshuset – nedmontering av skorsten

Antikvarisk medverkan, 2012

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2012:25

Örumshuset

- nedmontering av skorsten

Antikvarisk medverkan, 2012
Hörup socken, 1068
Ystad kommun
Skåne län

Jimmy Juhlin Alftberg

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.se

© 2012 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
Rapport 2012:25

Omslagsfoto: Örumshuset efter arbetet.
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

Örumshuset - nedmontering av skorsten

Innehåll

Sammanfattning	5
Administrativa uppgifter	5
Historik med relevans för ärendet	5
Utförda åtgärder	6
Antikvarisk bedömning av utförda åtgärder	8
Avvikelser från handlingarna	8
Övriga iakttagelser	9
Handlingar med relevans för ärendet	10

Ystad kommun, Örumshuset ungefärligt markerat.

Del av Hörup socken, Örumshuset markerat.

Sammanfattning

Skorstenen har nedmonterats, öppningen för skorstenen har täckts med halm,nocken har omryggats och mindre lagningsarbeten har utförts på södra takfallet.

Administrativa uppgifter

Objekt	Byggnadsminnet Örumshuset
Socken	Hörup
Kommun	Ystad
Länsstyrelsens beslut	2012-05-25 (Dnr 432-10940-12)
Byggherre/beställare	Ystad kommun
Entreprenör	Eje Arén
Antikvarisk medverkan	Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne genom Jimmy Juhlin Alftberg
Byggnadstid	Juni–september 2012
Slutbesiktning	11 september 2012

Historik med relevans för ärendet

Örumshuset skyddas sedan 1964 som Byggnadsminne. Skorstenen, som ommurades i anslutning till byggnadsminnesförklaringen, har genom åren satt sig. Vid tidpunkten för arbetet lutade den betänkligt och risken för ras var överhängande. Dessutom hade stora delar av den invändiga lerputsens i illaren släppt. I samband med ett skorstensras skulle stora kulturhistoriska värden gått förlorade.

Örumshuset innan arbetet. Notera skorstenen.

Utförda åtgärder

Skadebesiktning och uppstart av arbetet skedde på plats 2012-06-05 med representanter för Ystad kommun (Inger Åhlin och Rolf Strömblad), antikvariskt medverkande (Jimmy Juhlin Alftberg) och entreprenören (Eje Arén). Skadebilden gicks noga igenom och dokumenterades och ett förfaringssätt för nedmontering av skorstenen fastställdes. Detta innebar att konstruktionen reducerades ner till ca 80 cm nivå ovanför vindsgolvet – d.v.s. till fast lersten (som inte tidigare blivit föremål för ingrepp).

Nedmonteringen skedde etappvis under sommaren 2012 och samtligt lerslensmaterial som bedömdes vara i gott skick placerades enligt ök. i byggnadens östra del. Under arbetet skedde ett ras, vilket skadade en av två grövre slanor, eller mindre bjälkar, vilka fanns inmurade i illaren – och vars syfte sannolikt har varit att möjliggöra rökning av livsmedel. Den oskadda slanan monterades under arbetet ner och de bägge ställdes inuti illaren i väntan på återmontering. Se vidare under Iakttagelser under arbetet.

Efter att skorstenen monterats bort täcktes hålet i taket med halm och hela nocken omryggades med löspressad råghalm. Samtligt halmmaterial kommer från entreprenörens odling i Slimminge. Bindning utfördes med skruvad järntråd på temporärt upplagd läkt (detta i väntan på en permanent lösning). På södra takfallet utfördes även mindre lagningar genom att halmkärvar stacks in i takmaterialet och fixerades med utanpåsittande rafter. Två extra ryggträpar av kvartskluven ek infogades på nocken.

De två grova slanorna som fanns monterade i illaren.

Illaren innan nedmontering.

Efter nedmonteringen.

Gränsen för nedmonteringen markerad. Större delen av materialet ovanför markeringen utgjordes av tegelsten och cementhaltigt murbruk.

Igentäppning av hålet efter skorstenen.

Omfattningen av taklagningsarbeten. Notera de synliga rafterna.

Antikvarisk bedömning av utförda åtgärder

Skorstenen har blivit nedmonterad enligt de beslut som fattades vid uppstartsmötet 2012-06-05.

Avvikelser från handlingarna

Inga avvikelser har noterats.

Övriga iakttagelser

Vid uppstartsmötet noterades att vindsgolvet befanns vara i dåligt skick och partiet mellan ekonomidelen och illaren gick inte att beträda utan förstärkning med hjälp av plankor. Vid slutbesiktningen gjordes bedömningen att det inte gick att helt säkert ta sig till illaren, varför okulär besiktning gjordes från ekonomidelen samt inifrån illaren.

Den östra slanan – som skadades – befanns vara grovt fasad (oktagonal). Dessutom fanns det rostfragment på träet, vilket enligt entreprenören eventuellt kan tyda på att det funnits inslagna järnkrokar, som främjat rökningen.

Antikvariskt medverkande uttryckte skriftligen önskemål 2012-08-20 om att medverka sista arbetsdagen. Detta tillmötesgicks inte av entreprenören – därför har inga frågor, relaterade till utförda åtgärder, muntligen kunnat ställas på plats.

Omdelbart norr om Örumshuset finns en rad äldre träd, varav ett par bedöms som döda. De döda träden bör snarast tas ner – skulle något av dem fall mot söder kommer stora delar av byggnadsminnet att raseras.

Entreprenören har efter arbetet med skorstenen utfört reparationsarbeten på stuans invändiga södervägg. Åtgärden ligger utanför Länsstyrelsens beslut dnr 432-10940-12, gällande tillstånd till nedmontering av skorstenen, och kommer att redovisas separat av entreprenören.

Omfattningen av utförda åtgärder på stuans södervägg.

Handlingar med relevans för ärendet

- 2012-05-07 Ystad kommuns ansökan om nedmontering av skorsten
- 2012-05-29 – 2012-08-27 Mejlväxling mellan antikvariskt medverkande och entreprenören
- 2012-05-25 Länsstyrelsens tillståndsbeslut
- 2012-06-03 Offert gällande arbetet, Retzner Arén Rekonstruktion och Arkitektur AB

Kristianstad 2012-10-11

Jimmy Jublin Alfberg

Regionmuseets E-rapportserie 2012

Kulturmiljö

1. Ruveröds kvarn – restaurering av kvarnbostaden, Riseberga sn, AM, Helene Stalin Åkesson, 2011
2. Helsingborgs konserthus – fasadrenovering, byte av dörrar och fönster samt renovering av skärmtak, Helsingborgs stad, AM, Maria Sträng, 2011
3. Kulturhistorisk värdering, återlämnade gravvårdar i Kvistofta församling, dokumentation, Kerstin Börjesson, 2012
4. Norra Skrävlinge kyrkogård, vård- och underhållsplan, Norra Skrävlinge sn, Kerstin Börjesson, Åsa Jakobsson, 2012
5. Bäckaskogs kloster, Renovering bar och reception, Kiaby sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
6. Norra Åsums kyrka – värme, ljud och ljus, Norra Åsums sn, AM, Jennie Björklund, 2011–2012
7. Nyvång – bland kolboddar och hagtorn, Björnekulla och Västra Broby sn, DK, Ingela Blomén, 2012
8. Norrvidinge kyrkogård, Vård- och underhållsplan, Norrvidinge sn, VP, Jennie Björklund, Kerstin Börjesson, Anna Rabow, Åsa Jakobsson, 2012
9. Källs Nöbbelövs kyrkogård, Vård- och underhållsplan, Källs Nöbbelöv sn, VP, Kerstin Börjesson, Åsa Jakobsson, 2012
10. Örnanäs 2011–2012, Örkened sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2011–2012
11. Stolen på Månse, Rekonstruktion av en stol, Vånga sn, PJ, Sven Vildegren, 2011
12. Agusastugan – diverse åtgärder, Andrarums sn, AM, Jennie Björklund, 2012
13. Eslövs station – ombyggnad för restaurang, Eslövs sn, AM, Kerstin Börjesson, 2011–2012
14. Vallkärra kyrka – renovering av fönster och portar, Vallkärra sn, AM, Kerstin Börjesson, 2011
15. Hjärsås kyrka – Omläggning av plåttak, Hjärsås sn, AM, Jennie Björklund, 2012
16. Odarslövs kyrka – demontering och avyttring av fast inredning, AM, Kerstin Börjesson, 2011
17. Reslövs kyrka – inre renovering och ommålning, Reslöv sn, AM, Kerstin Börjesson, 2011
18. Nämndemansgården på Ven, Sankt Ibb sn, AM, Anna Rabow, 2012
19. Skurups kyrka – utvändig renovering 2012, Skurups sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
20. Knislinge kyrka – utvändig renovering 2012, Knislinge sn, AM, Åsa Eriksson Green, 2012
21. Norra kyrkogården i Lund, utvändig renovering av kapell 2011, Lunds socken, AM, Petter Jansson, 2012
22. Baptistkapellet i Oppmanna – putsarbeten, Oppmanna sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2012
23. Månstorps gavlar – skadeinventering, Västra Ingelstads sn, DK, Ingela Blomén, Kerstin Börjesson 2012
24. Jöns Jonsgården, Kattarp sn, AM, Anna Rabow, 2012
25. Örumshuset – nedmontering av skorsten, Hörup sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2012

Förkortningar:

AF- antikvarisk förundersökning
AK- antikvarisk kontroll
AM- antikvarisk medverkan
AU- arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt
FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD- murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning
PJ- projektrapport
VP- vårdplan
UN- arkeologisk undersökning

